

Tiedotustilaisuus vesihuoltolain uudistuksesta

Luonnos hallituksen esitykseksi lausunnoille 1.7.–30.9.2024

Korjausvelka

Vesihuollon omaisuudenhallintaan suunnitelmallisuutta

Keskeisenä tavoitteena on turvata puhtaan juomaveden tuotanto ja jätevesien käsittely sekä estää vesimaksujen kohtuuton nousu.

Arvio vedenjakeluverkoston saneeraustarpeesta *

Putkien käyttöikä on noin 50 vuotta.

Verkoston rakennusvuodet

Saneerausten ajoittuminen

1950

1980

2010

2040

2050

Kokonaisinvestointien määrä nyt 400 M€/vuosi, vuoteen 2040 mennessä investointien on oltava

777 M€^{}/Vuosi**

*Tulevaisuuden kestävä vesihuolto – ennakointi, ohjaus ja järjestäminen. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 56/2018.

**Vesihuollon investointitarpeet vuoteen 2040. Vesilaitosyhdistys nro 63, 2020.

Vesihuoltolain uudistaminen

Vesi on Meidän

Jatkossa kunnat eivät saa luopua vesihuollon määräysvallasta.

Maa- ja metsätalousministeriö

Ensimmäinen
yksimielisenä ja neljäs
koskaan hyväksytty
kansalaisaloite.

Vesihuollon toiminta turvataan
ja vesivarat pidetään
kansallisissa käsissä.

Suomessa
on yhteensä

1134

vesihuoltolaitosta
309 kunnassa

Keskitetyn vesihuollon
järjestämisvastuu
on aina kunnilla.
Tämä on osa
huoltovarmuutta.

Osuuskuntatoiminta on
jatkossakin mahdollista.
Muita uusia yksityisiä
vesihuoltolaitoksia
ei voida enää perustaa.

Kunnilla on etuosto-
oikeus olemassa
olevien yksityisten
vesihuoltolaitosten
kaupoissa.

Hallitusohjelman toimeenpano

- Vesihuoltolain uudistus toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman kirjausta, jonka mukaan vesihuollon toiminta turvataan ja vesivarat pidetään kansallisissa käsissä (6.6)

Vesihuoltolain uudistaminen

- Työryhmä asetettu 17.11.2022
- Toimikausi 17.11.2022–30.6.2024
- Mukana: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, Huoltovarmuuskeskus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Kuntaliitto, Vesilaitosyhdistys ry, Suomen Vesihuolto-osuuskunnat ry, Etelä-Savon ELY-keskus / Vesihuoltopalvelut -yksikkö ja ELY-keskus

Toimeksianto

Tehtävä:

- Hallituksen esityksen muotoon kirjoitettu esitys vesihuoltolain uudistamiseksi

Tavoite:

- varmistaa julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa,
- edistää vesihuollon alueellista yhteistyötä ja rakenneuudistusta,
- parantaa vesihuoltolaitosten omaisuudenhallintaa,
- selkeyttää ja tehostaa vesihuollon toiminnan ja talouden valvontaa sekä
- parantaa yleisesti vesihuoltolain toimivuutta.

Esitys laaditaan perustuen esivalmisteluvaiheen suosituksiin.

Esivalmisteluvaihe

- Toteutettu välillä kevät 2021 – syksy 2022

Esivalmisteluvaiheen selvityksiä: mmm.fi/vesihuoltouudistus

- Selvityshenkilö Jukka Pekka Tolvasen raportti: Vesihuoltolain uudistuksen esivalmisteluvaiheen tulokset ja suositukset
- Visioryhmän raportti: Ehdotukset vesihuoltolain talouden valvonnan tehostamiseksi
- Itä-Suomen yliopisto: Oikeudellinen asiantuntijaselvitys Vesi on meidän -lainsäädäntötyön valmisteluun
- Suomen ympäristökeskus: Osakeyhtiömuotoisten vesihuoltolaitosten omistajuus

Keskeiset muutosehdotukset vesihuoltolakiin

- Vesihuoltolaitoksen määritelmän muutos
- Vesi on meidän -sääntely (EK 26/2021 vp)
- Toiminta-alueet ja liittämisvelvollisuuden muutokset
- Suunnittelujärjestelmän muutokset, ml. omaisuudenhallinta

Vesihuoltolaitoksen määritelmän muutos

- Vesihuoltolaitoksen määritelmä yhdenmukaistettaisiin terveysuojelulain talousvettä toimittavan laitoksen määritelmän kanssa
- Jatkossa vesihuoltolaitoksella tarkoitettaisiin laitosta, joka:
 - Huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta JA
 - Toimittaa vettä talousvetenä käytettäväksi vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin taikka vastaanottaa jätevettä vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilöltä
- Eli: vesihuoltolain mukaisen vesihuoltolaitoksen määritelmä erotettaisiin toiminta-alueesta → myös ne kokorajan ylittävät laitokset, joilla ei ole toiminta-aluetta, olisivat jatkossa lain mukaisia vesihuoltolaitoksia

Vesi on meidän -sääntely

- Eduskunnan päätös KAA 2/2020 vp, MmVM 11/2021 vp, EK 26/2021 vp
- Laissa säädettäisiin että:
 - Kunta olisi velvollinen säilyttämään määräysvallassaan olevan vesihuoltolaitoksen ja tukkuvesihuoltolaitoksen määräysvallassaan
 - Lain voimaantulon jälkeen ei saisi enää perustaa muita kuin kunnan määräysvallassa olevia vesihuoltolaitoksia ja tukkuvesihuoltolaitoksia tai asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia
 - Kunnan määräysvallassa olevan laitoksen vesihuolto-omaisuus tulisi säilyttää laitoksen omistuksessa
 - Kunnalla olisi etuosto-oikeus alueellaan sijaitsevan vesihuoltolaitoksen, tukkuvesihuoltolaitoksen tai vesihuolto-omaisuuden myyntitilanteessa
 - Lain voimaantulon jälkeen perustettua asiakasomisteista vesihuolto-osuuskuntaa tai sen omaisuutta ei saisi myydä kuin kunnalle, kunnan määräysvallassa olevalle laitokselle tai toiselle asiakasomisteiselle vesihuolto-osuuskunnalle

Toiminta-alueet

- Toiminta-alueiden säännöllinen päivittäminen
 - Kunnan velvollisuus arvioida jokaisen alueellaan sijaitsevan vesihuoltolaitoksen osalta onko laitokselle tarve määritellä toiminta-alue
 - Toiminta-aluepäätöksen sisältövaatimuksia koskevaa uutta sääntelyä
 - Toiminta-alueen supistamisen ja kokonaan rauettamisen edellytykset
 - Vesihuoltotarpeiden muutos, joka johtanut laitoksen toimintaedellytysten olennaiseen heikentymiseen, TAI
 - Toiminta-aluepäätöksen perusteet osoittautuneet olennaisesti virheellisiksi
- Vesihuollon turvaaminen supistamis- ja rauettamistilanteessa

Liittämisvelvollisuuden muutokset

- Vahvistettaisiin sitä pääsääntöä, että toiminta-alueella oleva kiinteistö tulee liittää laitoksen vesijohtoon ja jätevesiviemäriin → riippumatta siitä, onko kiinteistö taajamassa vai sen ulkopuolella
 - Kuivakäymälöitä koskeva poikkeus säilyisi laissa → jos kiinteistöllä pelkkä kuivakäymälä, ei tarvetta liittää jätevesiviemäriin
 - Huom!: siirtymäsäännöksin varmistetaan, että liittämisvelvollisuuden muutokset taajaman ulkopuolella tulevat voimaan vasta kaksi vuotta toiminta-aluepäätöksen päivytyksen jälkeen, jolloin kunta voi rajata sellaiset taajaman ulkopuoliset alueet, joita ei ole tarkoituksenmukaista saattaa keskitetyn vesihuollon piiriin, toiminta-alueen ulkopuolelle
- Harkinnanvarainen vapautusmahdollisuus jatkossakin olemassa
 - Edellytykset: erityinen syy + laitoksen toimintaedellytykset eivät merkittävästi vaarannu + kiinteistökohtainen järjestelmä ympäristönsuojelulain (jätevedet) ja terveydensuojelulain (talousvesi) mukainen

Yhdessä tehokkaammin

Liittämisvelvollisuuden muutoksella parannetaan vesihuoltolaitosten toimintaedellytyksiä.

Kunnan tulee tarkistaa toiminta-alueet **5 vuoden** sisällä lain voimaantulosta.

Tästä **2 vuoden** kuluttua liittämisvelvollisuus taajamien ulkopuolella tulee voimaan.

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella kiinteistöjen tulee lähtökohtaisesti liittyä vesihuoltoverkostoon. Vesihuoltolaitos tuottaa kiinteistöille vesihuolto-palvelut toiminta-alueella.

Toiminta-alue on kunnan rajaama alue, jolla vesihuoltopalvelut järjestetään keskitetysti.

Toiminta-alueet rajataan taajamiin ja asutuskeskittymiin. Keskitettyä vesihuoltoa on myös toiminta-alueiden ulkopuolella.

Suunnittelujärjestelmän muutokset

- Kunnalle velvoite laatia kunnan vesihuoltosuunnitelma
- Vesihuoltolaitoksille velvollisuus laatia omaisuudenhallintasuunnitelma
 - Tarkoituksena varmistaa, että:
 - Laitos kykenee huolehtimaan vesihuollosta ja vastaamaan toimintavarmuudesta
 - Kustannuskattavuuden periaate toteutuisi vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallinnassa
- Vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitteluun liittyviä tarkennuksia ja lisäedellytyksiä

Muuta

- Kustannusvastaavuuden periaatteen vahvistaminen
- Julkisuusvalvonnan vahvistaminen
 - Toimintakertomuksen sisältövaatimusten täydentäminen (ml. omaisuudenhallintasuunnitelman sisältö), toimintakertomuksen julkaisuvelvoite
- Päivityksiä ja selkeytyksiä
 - Mm. valvontaviranomaisten valvontatoimivalta

Mitä seuraavaksi?

- Lausuntokierros 1.7.–30.9.2024
- Esitys tarkoitettu annettavaksi eduskunnalle keväällä 2025, ehdotetut muutokset esitetään tulevaksi voimaan 1.1.2026